

Socialutskottets yttrande 2019/20:SoU4y

Vårändringsbudget för 2020

Till finansutskottet

Finansutskottet har gett socialutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen Vårändringsbudget för 2020 (prop. 2019/20:99) och de motioner som väckts i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Socialutskottet begränsar sitt yttrande till de förslag i propositionen som gäller ändrad ram för utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg och ändrade anslag inom utgiftsområdet (punkt 33 i denna del) samt till det föreslagna namnet på och användningen av anslaget 1:11 (punkt 14). Yttrandet omfattar även kommittémotion 2019/20:3606 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 3.

Socialutskottet föreslår att finansutskottet tillstyrker propositionen i de berörda delarna och avstyrker motionsyrkandet.

I yttrandet finns en avvikande mening (M) och tre särskilda yttranden (SD, V, KD).

Utskottets överväganden

Vårändringsbudget för 2020

Propositionen

I propositionen föreslår regeringen att riksdagen godkänner en ändrad ram för utgiftsområde 9 och anvisar ändrade anslagsnivåer för sju anslag inom utgiftsområdet (punkt 33 i denna del). Regeringen föreslår att ramen för utgiftsområde 9 ökas med totalt 2 361 000 000 kronor 2020.

Regeringen föreslår även att riksdagen godkänner det föreslagna namnet på och användningen av anslaget 1:11 Insatser för ökad tillgänglighet inom hälso- och sjukvården (punkt 14).

1:5 Bidrag för läkemedelsförmånerna

Regeringen föreslår i propositionen att anslaget 1:5 Bidrag för läkemedelsförmånerna ökas med 359 000 000 kronor. Som skäl för förslaget anges att kostnaderna för läkemedel inom förmånerna har ökat mer än vad regeringen tidigare har beräknat.

1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård

Regeringen föreslår i propositionen att anslaget 1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård ökas med 1 910 000 000 kronor.

Anslaget används bl.a. för utgifter för insatser inom regeringens arbete med hälso- och sjukvård och folkhälsa. Anslaget får även användas för utgifter för extraordinära smittskyddsåtgärder som kan behöva vidtas i arbetet med utbrottet av coronaviruset som orsakar sjukdomen covid-19 och för att ersätta kommuner för merkostnader inom omsorgen som uppstår i det arbetet (jfr prop. 2019/20:132, bet. 2019/20:FiU51, rskr. 2019/20:201).

Regeringen anför i propositionen att riksdagen sedan beslutet om statens budget för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 9, bet. 2019/20:SoU1, rskr. 2019/20:135) efter förslag i propositionerna Extra ändringsbudget för 2020 – Åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2019/20:132, bet. 2019/20:FiU51, rskr. 2019/20:201) och Extra ändringsbudget för 2020 – Ytterligare åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2019/20:146, bet. 2019/20:FiU56, rskr. 2019/20:208) har ökat anslaget med totalt 2 511 000 000 kronor.

Vidare anför regeringen att det pågående utbrottet av det nya coronaviruset innebär merkostnader för hälso- och sjukvården och omsorgen till följd av bl.a. högre kostnader för vård- och omsorgspersonal, informationsinsatser, utökad bemanning av 1177 Vårdguiden, laboratorieanalyser, extra skyddsutrustning för personal samt diverse smittskyddsåtgärder. Kommunerna och regionerna befinner sig i ett ansträngt läge och regeringen bedömer därför att anslaget bör

ökas med ytterligare 2 000 000 000 kronor för att ersätta kostnader med anledning av coronaviruset.

För att finansiera ökningen av anslaget 2:2 Insatser för vaccinberedskap minskas anslaget med 32 000 000 kronor. Vidare minskas anslaget med 58 000 000 kronor för att bidra till finansieringen av ökningen av anslaget 1:17 Kapitalinsatser i statligt ägda företag inom utgiftsområde 24 Näringsliv.

Sammantaget bör anslaget därmed ökas med 1 910 000 000 kronor.

1:7 Sjukvård i internationella förhållanden

Regeringen föreslår i propositionen att anslaget 1:7 Sjukvård i internationella förhållanden ökas med 50 000 000 kronor. Som skäl anges bl.a. att utgifterna, framför allt för ersättning till andra länder för vård av pensionärer som är försäkrade för vårdförmåner i Sverige och som har valt att bosätta sig i ett annat EES-land, har ökat mer än vad regeringen tidigare har beräknat. De ersättningar som behöver betalas ut bedöms därför inte rymmas inom anvisade medel.

1:11 Prestationsbundna insatser för att korta vårdköerna

Regeringen föreslår i propositionen att anslaget 1:11 Prestationsbundna insatser för att korta vårdköerna ändrar anslagsnamn till Insatser för ökad tillgänglighet inom hälso- och sjukvården. Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till regionerna för att förbättra tillgängligheten i hälso- och sjukvården genom kortare köer och väntetider. Medel får även användas av regionerna för utgifter för att ställa om hälso- och sjukvården för att möta de ökade tillgänglighetsbehov som coronaviruset medför. Medel får också användas för bidrag till Sveriges Kommuner och Regioner och till myndigheter för att stödja och följa upp regionernas tillgänglighetsarbete.

Som skäl för förslaget anges att regionerna på grund av utbrottet av det nya coronaviruset i olika utsträckning har behövt ställa om hälso- och sjukvården för att kunna bemöta de ökade behov av akut- och intensivvård som sjukdomen covid-19 medför. Bland åtgärderna ingår bl.a. inställd elektiv vård och en utbyggnad av intensivvårdsplatser. Mot denna bakgrund anser regeringen att anslagets namn och ändamål bör utformas så att de medel som anslaget omfattar för resterande del av 2020 kan användas för tillgänglighetsinsatser anpassade till den rådande situationen.

2:2 Insatser för vaccinberedskap

Regeringen föreslår i propositionen att anslaget 2:2 Insatser för vaccinberedskap ökas med 32 000 000 kronor. Som skäl för förslaget anges bl.a. att regeringen har gett Folkhälsomyndigheten i uppdrag att säkerställa tillgång till vaccinbehandling för hela befolkningen vid en influensapandemi. Detta uppdrag har ingen koppling till det pågående utbrottet av det nya coronaviruset. Befolkningsökningen och ökade vaccinpriser bedöms medföra

att avtalskostnaderna blir högre än i det senaste avtalet, som nuvarande anslagsnivå är beräknat på.

4:6 Statens institutionsstyrelse

Regeringen föreslår i propositionen att anslaget 4:6 Statens institutionsstyrelse ökas med 250 000 000 kronor för att sänka kommunernas avgifter för placeringar vid särskilda ungdomshem enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, och för att stärka säkerheten vid Sis-institutioner. Ökningen finansieras genom att anslaget 4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m. minskas med motsvarande belopp. Minskningen bedöms inte påverka den redan beslutade och planerade verksamhet som finansieras från det anslaget.

8:1 Socialstyrelsen

Regeringen föreslår i propositionen att anslaget 8:1 Socialstyrelsen ökas med 10 000 000 kronor. Dessa medel bör enligt regeringen tillföras eftersom Socialstyrelsen med anledning av det pågående utbrottet av det nya coronaviruset har getts i uppdrag att inrätta en samordningsfunktion för att stödja regionerna i koordinationen av tillgängliga intensivvårdsplatser inom landet.

Motionen

I kommittémotion 2019/20:3606 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen skyndsamt bör analysera omfattningen av de extraordinära kostnader för sjukvård och äldreomsorg som kommuner och regioner har drabbats av med anledning av coronapandemin. Motionärerna anför bl.a. att de medel som regeringen har tillfört kommuner och regioner för att hantera extraordinära kostnader inom anslaget 1:6 inte är tillräckliga.

Utskottets ställningstagande

Det pågående utbrottet av det nya coronaviruset som orsakar sjukdomen covid-19 innebär merkostnader för hälso- och sjukvården och omsorgen i Sveriges regioner och kommuner. Det gäller bl.a. ökade kostnader för vård- och omsorgspersonal, informationsinsatser, utökad bemanning av 1177 Vårdguiden, laboratorieanalyser, extra skyddsutrustning för personal samt diverse smittskyddsåtgärder. Genom ett riksdagsbeslut i april utvidgades ändamålet för anslaget 1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård så att det även får användas för utgifter för extraordinära smittskyddsåtgärder som kan behöva vidtas i arbetet med utbrottet av coronaviruset som orsakar sjukdomen covid-19 samt för att ersätta kommuner för merkostnader inom omsorgen som uppstår i det arbetet (prop. 2019/20:132, bet. 2019/20:FiU51, rskr.

2019/20:201). Utskottet ser mycket positivt på det utvidgade ändamålet och kan konstatera att anslaget sedan riksdagens beslut om statens budget för 2020 har ökat med sammanlagt 2 511 000 000 kronor. Utskottet delar regeringens bedömning i den nu aktuella propositionen att anslaget 1:6 bör ökas med ytterligare 1 910 000 000 kronor för att ersätta regionernas och kommunernas merkostnader med anledning av det pågående utbrottet av coronaviruset.

I kommittémotion 2019/20:3606 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen skyndsamt bör analysera omfattningen av de extraordinära kostnader för sjukvård och äldreomsorg som kommuner och regioner har drabbats av med anledning av coronapandemin. Utskottet noterar att regeringen, Centerpartiet och Liberalerna den 12 maj 2020 föreslog att kommuner och regioner ska tillföras ytterligare 2 000 000 000 kronor som kompensation för merkostnader kopplade till coronavirusets utbrott. Utskottet noterar att regeringen avser att noga följa utvecklingen och att den är beredd att vid behov skjuta till ytterligare medel till anslaget. Mot denna bakgrund anser utskottet att finansutskottet bör avstyrka motionsyrkandet.

Vidare ställer sig utskottet bakom de föreslagna ökningarna av anslagen 1:5 Bidrag för läkemedelsförmånerna, 1:7 Sjukvård i internationella förhållanden, 2:2 Insatser för vaccinberedskap, 4:6 Statens institutionsstyrelse och 8:1 Socialstyrelsen samt den föreslagna minskningen av anslaget 4:7 Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m.

Slutligen ställer sig utskottet bakom regeringens förslag att anslaget 1:11 Prestationsbundna insatser för att korta vårdköerna under 2020 tillfälligt ändrar namn till Insatser för ökad tillgänglighet inom hälso- och sjukvården samt att anslagsändamålet under 2020 tillfälligt ändras i enlighet med regeringens förslag.

Utskottet noterar även i detta sammanhang att regeringen, Centerpartiet och Liberalerna den 12 maj 2020 föreslog att 2 200 000 000 kronor ska tillföras för att genomföra ett äldreomsorgslyft, att Socialstyrelsen ska få ett tillskott på 97 000 000 kronor 2020 och att Folkhälsomyndigheten ska få ett tillskott på 28 000 000 kronor 2020. Utskottet ser positivt på dessa satsningar.

Sammantaget anser socialutskottet att regeringens förslag i propositionen är väl avvägda. Socialutskottet föreslår att finansutskottet tillstyrker proposition 2019/20:99 Vårändringsbudget för 2020 i berörda delar och avstyrker motion 2019/20:3606 (M) yrkande 3.

Stockholm den 14 maj 2020

På socialutskottets vägnar

Acko Ankarberg Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Acko Ankarberg Johansson (KD), Johan Hultberg (M), Sofia Nilsson (C), Lorena Delgado Varas (V), Mats Green (M), Erik Ottoson (M), Maria Nilsson (L), Anna Johansson (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Fredrik Lundh Sammeli (S), Helene Hellmark Knutsson (S), Niklas Karlsson (S), Adam Marttinen (SD), Michael Rubbestad (SD), Tobias Andersson (SD), Maria Gardfjell (MP) och Camilla Brodin (KD).

Avvikande mening

Vårändringsbudget för 2020 (M)

Johan Hultberg (M), Mats Green (M) och Erik Ottoson (M) anför:

Enligt vår bedömning kommer det att krävas ytterligare 5 miljarder kronor för att täcka kommuners och regioners merkostnader med anledning av det pågående utbrottet av det nya coronaviruset. Om inte mer resurser tillförs finns det enligt vår mening en stor risk för att kommuner och regioner behöver minska kostnaderna inom andra verksamheter.

Vi anser därför att regeringen skyndsamt bör analysera omfattningen av de extraordinära kostnader för sjukvård och äldreomsorg som kommuner och regioner drabbas av med anledning av coronapandemin.

Enligt vår mening bör finansutskottet tillstyrka kommittémotion 2019/20:3606 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 3.

Särskilda yttranden

1. Vårändringsbudget för 2020 (SD)

Adam Marttinen (SD), Michael Rubbestad (SD) och Tobias Andersson (SD) anför:

År 2020 har hittills dominerats av en världsomspännande coronapandemi som med full kraft har slagit mot det svenska samhället. Regeringen har under våren 2020 lagt fram flera ändringsbudgetar och Sverigedemokraterna har ställt sig bakom samtliga åtgärder. Vi vill dock i detta sammanhang hänvisa till de förslag till åtgärder under pågående kris som förs fram i partimotion 2019/20:3603 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD), vilken kommer att behandlas i betänkande 2019/20:FiU20 Riktlinjer för den ekonomiska politiken. Vi anser bl.a. att högkostnadsskyddet inom tandvården bör utökas så att patienter inte drabbas ekonomiskt på grund av att de inte hinner bli färdigbehandlade.

2. Vårändringsbudget för 2020 (V)

Lorena Delgado Varas (V) anför:

Regeringen lämnar normalt förslag till ändringsbudget till riksdagen två gånger per år. Ändringsbudgetarna innebär att regeringen lämnar förslag till ändringar i en redan beslutad budget och förslagen bör i normalfallet begränsas till att omfatta ändringar på grund av händelser som inte var kända när budgetpropositionen lades fram. I år är inget vanligt år och såväl ändringsbudgeten som de extra ändringsbudgetar som hittills har presenterats har präglats av utbrottet av covid-19. I allt väsentligt står Vänsterpartiet bakom de åtgärder som hittills har föreslagits med anledning av covid-19. Vad det gäller övriga delar i ändringsbudgeten avstår Vänsterpartiet i sedvanlig ordning från att motionera – detta eftersom vi är i renodlad opposition och därmed inte kan ta ansvar för delar i en helhet som vi inte påverkat och som inte är vår politik. Vänsterpartiet saknar ett tydligt jämlikhetsspår i regeringens ändringsbudget och tydligare fokus på personalsatsningar inom äldreomsorgen samt hälso- och sjukvården.

3. Vårändringsbudget för 2020 (KD)

Acko Ankarberg Johansson (KD) och Camilla Brodin (KD) anför:

För närvarande pågår den största hälsokrisen i modern tid. Svensk sjukvård och äldreomsorg upplever de mest kritiska månaderna någonsin. Politikens uppgift är nu att ge allt det stöd som sjukvården och äldreomsorgen behöver för att klara den medicinska aspekten av krisen. I partimotion 2019/20:3604 av Ebba Busch m.fl. (KD), vilken kommer att behandlas i betänkande 2019/20:FiU20 Riktlinjer för den ekonomiska politiken, framför

Kristdemokraterna bl.a. en rad åtgärder för att förbättra personalvillkoren och avlasta personalen inom sjukvården och äldreomsorgen under den pågående krisen. Vi saknar detta i regeringens ändringsbudget.